

קרח (173)

מקח רע לקורח, מקח טוב לכלל ישראל

ויקח קרח (טז. א)

אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו (סהנדרין קט:). כך יש לבאר מאמר זה: שני סוגי סוחרים יש בשוק: יש שהמקח שהם עושים טוב לשני הצדדים, שהקונה מרויח מקניית הסחורה, אך גם ביד המוכר נותר רווח נאה, ויש מקח שאמנם הקונה מרויח מקניית הסחורה, אך רע הוא למוכר, שרק הפסיד ממקח זה. מעתה הקשה ר"ל על לשון הפסוק "ויקח קרח", שהוא מלשון 'מקח': איזה מקח לקח קרח? והלא ירד בגללו חיים שאולה? יש לומר אמנם לקרח עצמו היה זה מקח רע מאוד, אולם לבני ישראל היה זה מקח גדול וטוב. מדוע מפני שתמיד היה חשש שמא באחד הדורות המאוחרים יקום אדם כקרח אשר יחלוק על תורת משה ויכפור בו לפני כל קהל ישראל, ומי יודע אם ימצא בדור ההוא איש קשה כברזל כמשה רבינו, שאודותיו העידה התורה הקדושה: "כי לא קם נביא כמשה", שיהיה ביכולתו להמציא רפואה ומזור למחלה מסוכנת זו. אך לאחר שקורח, שמשך אחריו נשיאי עדה, ראשי סנהדראות, וכל העדה כמעט, בדורו של משה רבינו, שליח ה', נבלע לעיני כל הקהל וירד חיים שאולה, הרי מזה נשאר רושם גדול ונורא לדורות עולם, למען לא יקרב עוד איש זר להקריב קטורת, ולא יהיה כקרח וכעתו, שכן הכל זוכרים את סופו המר של קורח והנוהים אחריו. הוא אשר אמר ר"ל לעצמו, לקח קרח "מקח רע", אך לישראל היה זה מקח טוב, שתועלתו לדורות עולם.

ספר "ושלל לא יחסר"

עינו הטעתו, שהתבונן רק בגודל הבורא, ולא בשפלות עצמו.

וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ וְכו' (טז. ט)
וברש"י: וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו וכו'. מה שאמר, עינו הטעתו, יש בזה כוונה עמוקה, והיא בהקדם מה שפירש הרה"ק הרבי אלימלך מליזענסק זצ"ל הא דאמרו (תגיגה ד:): סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה, מאחת מעינו, היינו שרואה רק בגדלות הבורא ב"ה, ואינו רואה בשפלות עצמו, פטור מן הראיה, כלומר, מוטב היה אילו לא ראה ולא ידע כלל, כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי טז. ה). והנה, קרח השיג בגדולתו הבורא, דאם לא כן מניין לו כל הכבוד הזה להיות סוכה ברוח הקודש, רק בשפלות בן אדם לא ראה, והיינו: "עיניו הטעתו", שראה רק בעינו אחת, את גדלות הבורא, ואילו היה רואה בשתי עיניו, גם את שפלות האדם, לא היה טועה.

ספר "עלים לתרופה"

וְאֶהְרֹץ מֶה הוּא פִּי תִלְיֵנוּ עֲלֵינוּ (טז. יא)

יש לבאר על פי הגמרא (ערובין סה:): אמר רבי אלעאי בשלושה דברים אדם ניכר: בכוסו, בכיסו, ובכעסו. את אהרן הכהן לא ניתן לבחון בכוסו, שהרי לכהנים אסור לשתות יין, גם לא בכיסו, כיון שבמדבר ניוונו כל בני ישראל בשוה, עומר לגולגלת, אם כן מה אכפת לו אם תקח לו את כיסו, מחר הוא יקבל הכל חזרה. במה כן היה נתן לבדקו? בכעסו. לכן אמר משה רבינו: "וְאֶהְרֹץ מֶה הוּא פִּי תִלְיֵנוּ עֲלֵינוּ". אם רוצים אתם לדעת את גודל קדושתו של אהרן, "וְאֶהְרֹץ מֶה הוּא"? ניסו לעשות זאת על ידי "פִּי תִלְיֵנוּ עֲלֵינוּ", תריבו איתו ותנסו להביאו לכלל כעס, וכאשר לא יכעס תראו כולכם שאהרן הוא קדוש ה'.

ספר "ומתוק האור"

הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הֵהֵם תִּנְקָר לֹא נַעֲלָה (טז. יד)

מה ראו להזכיר דוקא ניקור עינים ולא שום עונש אחר? ברם, בידוע שרמ"ח אבריו של אדם מכוונים כנגד רמ"ח מצוות עשה שבתורה. כל מצוה מכוונת כנגד אבר מסויים. והלא הם כפרו במצות ציצית (ראה רש"י פסוק א'), שהיא כנגד העינים, ככתוב: "וראיתם אותו", ממילא ראויים היו לעונש בעיניהם, ועל כן התבטאו ואמרו: "הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הֵהֵם תִּנְקָר".

ספר "מעינה של תורה"

וּנְשִׂיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם (טז. כז)

בא וראה כמה קשה היא המחלוקת, מביא רש"י: שהרי בית דין של מטה אין עונשים אלא עד שיביאו ב' שערות, ובית דין של מעלה עד כ' שנים, וכאן אבדו אף יונקי שדיים. לכאורה יש להבין, מדוע במחלוקת אובדים אף יונקי שדיים, אם גדולים חטאו מה הקטנים חטאו, ומדוע נענשים? יסוד הדבר כתוב ברמב"ן על הפסוק (דברים כט. יז) "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה", שורש רע אצל האב, יפרח וישגה, ובימים הבאים יוציא פרחים רעים ויצמח מרורות וכו'. הרי מכיון שהאבות הם בעלי מחלוקת, והוא שורש פורה ראש ולענה, והרי אף בנייהם אחריהם יהיו בעלי מחלוקת כמותם ויותר מהם, שהרי שורש מורעל זה יפרח וישגה אצל הבנים, ובהכרח יצמיח מרורות אצל הבנים. ומצאנו בחז"ל (סהנדרין ע:): שבן סורר ומורה נהרג על שם סופו, אמרה התורה מוטב ימות זכאי ואל ימות חייב. אשר על כן אובדים במחלוקת גם יונקי שדיים, כי מוטב שימותו זכאים ואל ימותו חייבים. כמה נורא הדבר.

ספר "להתעזן באהבתך" בשם רב שמואלוביץ "שיחות מוסר"

אם פְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתוֹן אֵלֶּה וּפְקַדְתָּ כָּל הָאָדָם יִפְקֹד
עֲלֵיהֶם לֹא ה' שְׁלָחְנִי (ט.ז.כט)

הגמרא (נדרים לט): דורשת: אמר רבא: "אם פְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתוֹן אֵלֶּה", שהם חולים ומוטלים בעריסותם, ובני אדם מבקרים אותם, מה בריות אומרים? "לֹא ה' שְׁלָחְנִי". ולכאורה יש להבין, מה קשור ענין ביקור חולים לכאן? מדוע אם קרח ועדתו יהיו חולים, ויבואו לבקרם, סימן הוא "לֹא ה' שְׁלָחְנִי"? חתנו של המהרש"א מבאר כך: קרח ועדתו טענו על עצמם שהם עבדי ה' ממש, וכי משה רבינו עושה את כל מה שהוא עושה על דעת עצמו. והרי ידועים דברי חז"ל (שבת יב:): ששכינה נמצאת למעלה מראשותיו של חולה, וכלשון הגמרא: הנכנס לבקר חולה, לא ישב על גבי מיטה, ולא על גבי כסא, אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה, שנאמר: "ה' יסעדנו על ערש דוי". וזהו שאמר משה רבינו: אם הם יהיו חולים, שכינה תהיה מעל ראשם ותסעדם, ואז תהיה להם הוכחה שהם כביכול בסדר עם הקב"ה. כדי שיהיה ברור כי "נאצו האנשים האלה את ה'", משה מבקש שימותו מיתה כזאת שלא יהיו חולים לפניו, זה יהיה הוכחה כי אין לשכינה כל שייכות אליהם.

ספר "יחי ראובן"

כבוד הבריות גם למי שמגיע לו בזיון

אָמַר אֵל אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְיָרַם אֶת הַמַּחְתָּת (י.ז.ב)
לא רצה הקב"ה לומר כן לאהרן עצמו כדי ללמוד דרך ארץ בכך (מאירי). הדברים מפליאים, מה מקום יש לחוש לכבודם של המאטים וחמישים איש מקריבי הקטורת החטאים בנפשותם שחלקו על כהונה של אהרן ועליהם אמר משה: "לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה'?" יש לומר שמכאן נלמד לימוד גדול שאפילו בני מוות "הנועדים על ה'", אין כבודם הפקר ועונשם נמדד בחשבון נפלא ומדוקדק, ואף שבמעשה זו נחרטו לדראון עולם על מזבח ה' שהרימו את מחתותיהם, למרות זאת, שאהרן עצמו ירים את המחתות היה יותר ממה שמגיע להם לכן מנע אותו הקב"ה מכך. מכך אנו למדים שגם בזמן שעבר אדם אפילו דבר חמור חלילה ונענש בעונש גדול, לא הופקר כבודו לגמרי, ואין לתת לו כמלוא נימא יותר ממה שמגיע לו.

ספר "לתתן עליון" בשם רב שמואלוביץ "שיחות מוסר

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה הֲשִׁב אֶת מִטַּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת
לְמִשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבָנֵי מִרְיָ (י.ז.כה)

יש להבין מה היה החידוש בזה שהמטה פרח וגמל שקדים, והלא מסופר בגמרא (סהנדרין סח:): שרבי אליעזר אמר פעם לחש של כישוף ונתמלא כל השדה בקשואים, והיה מותר לעשות כן כדי להבין ולהורות. ואם כן גם כאן היו יכולים בני ישראל לטעון שאין זה אות שהקב"ה בחר באהרן, ויתכן שעשה כן ע"י כישוף. אמנם על כן צוה הקב"ה למשה שישב את מטה אהרן

"לפני העדות למשמרת". שיראו בני ישראל שהמטה עומד בקיומו לעולם. ובזה יהיה "לאות לבני מרי", שהמטה לא הפריח את השקדים ע"י כישוף, שהרי הוא דבר שנתקיים לעולם, ואת זה אי אפשר לעשות בכח הכישוף.

ספר "עלים לתרופה"

הלכה: כיבוד אב ואם, כבוד אחיו הגדול

כתב השו"ע (יו"ד סי' ר"מ סכ"ב): חייב בכבוד אחיו הגדול ובפסקים ותשובות (אות נח) כתב: חייב לכבודו כדיבור, לדבר אליו בלשון כבוד, לפי שורת הדין חייב לעמוד מפניו בכל פעם, ומצאנו לפוסקי זמנינו שהקילו בגדרי הקימה, דהיינו שאינו צריך לעמוד מלא קומתו אלא יעשה רק הידור, שינוע מעט כרוצה לעמוד, וכן אינו צריך לעמוד משעה שרואהו אלא רק כשהוא בתוך ד' אמות. בדברים הנוגעים אליו חייב לציית לדבריו, כגון שצריך שיכין מאכל וכדומה, אבל בדברים שאינם נוגעים אליו, יש להסתפק אם חייב לציית לדבריו באופנים שחייב לציית לאב, ומסתבר דיש להקל בזה, וכן עמא דבר.

פסקים ותשובות

פתגם: קל יותר לגלות שקר, מלשקר בגלוי

ספר "שמחלה"

חקירה: תולדות בשבת

מוסיפה על אבות המלאכות וכלולות בהם, או איסור נפרד (קונטרסי שיעורים ב"ק ג-ז, עיון בלומדות א')

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: קידוש והבדלה: באו וסיפרו לו לרבי חיים מוולוז'ין, שהגויים מציקים לישראל, עושים הכל להצר צעדיהם ומרחיקים אותם ממרבית ענפי הפרנסה והמחיה. נענה רבי חיים ואמר: העוונות גרמו, מאחר שיהודים אינם עושים 'קידוש', דהיינו שאינם מקיימים את מצוות התורה: "קדושים תהיו", אזי הגויים עושים עליהם 'הבדלה', דהיינו שמבדילים אותם ממרבית ענפי המחיה.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קלו)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליו, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי. לידה קלה לרינה בת זהרה אנריאת. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות בת מרים.

לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה

יוסף גרמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון

www.kollel-aixlesbains.fr